

УДК 338.439.5:330.34 (447)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ РИНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Кулакова С.Ю., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та
управління персоналом,*

*Заливча Ю.Г., магістрант, Полтавський національний технічний
університет ім. Юрія Кондратюка*

Сучасний стан національної економіки характеризується поглибленням процесів міжнародної інтеграції. Дані тенденції не мають однозначного трактування, так як їх наслідки мають двоякий характер. З одного боку вони призводять до ефективності розподілу та використання обмежених ресурсів, що сприяє збільшенню обсягів виробництва та зростанню споживання. Але з іншого боку може проявитись негативний вплив глобалізаційних процесів в контексті часткової або повної втрати державними органами влади контролю над економіко-соціальними процесами всередині країни та за її кордонами, підвищення вразливості держави до коливань зовнішньої кон'юнктури, неспроможність вирішення поточних проблем, енергетичної та продовольчої криз. Тому постає загроза втрати державою суверенітету, перетворення країни в пасивний суб'єкт міжнародних відносин.

Нові тенденції розвитку міжнародної торгівлі безпосередньо пов'язані з підвищенням місця і ролі національних агропродовольчих ринків у розвитку сучасної міжнародної агропромислової інтеграції. Сучасний рівень міжнародного економічного співробітництва та нові взаємовигідні підходи у розвитку зовнішньоторговельних зв'язків в аграрній сфері впливають на подальший розвиток міжнародних агропродовольчих ринків та участі кожної країни у цьому процесі. Сучасні тенденції на світовому продовольчому ринку потребують розробки і використання механізмів, адаптованих до кон'юнк- турних змін у зовнішньому світовому середовищі. Особливо потребують удосконалення діючі

механізми та інструменти державного регулювання зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією, агропродовольчою зокрема.

Розвиток агропродовольчого ринку України відбувається під значним впливом світових агропродовольчих ринків. В останні роки залежність внутрішнього агропродовольчого ринку від світового значно посилилась. Обсяги експорту сільськогосподарської продукції визначаються ціновою кон'юнктурою світових ринків, під впливом яких складається кон'юнктура внутрішнього агропродовольчого ринку України. Підтвердженням цьому стали коливання внутрішніх цін на споживчому продовольчому ринку під впливом світової продовольчої кризи та світової фінансової кризи.

Державна політика у сфері регулювання агропродовольчого ринку – це комплекс законодавчо та організаційно визначених довгострокових бюджетних заходів, що об'єктивно необхідні для формування сприятливого конкурентного середовища розвитку галузі як запоруки продовольчої безпеки.

В нинішніх умовах глобальний агропродовольчий ринок характеризується наступними тенденціями: по-перше – це поступове збільшення потреб населення в продуктах харчування, порівняно з обсягами їх виробництва, а звідси й підвищення темпів приросту сукупного попиту на продовольчі товари, порівняно із темпами нарощування обсягів пропозиції. По-друге – сталі тенденції зростання цін на продовольчі товари. Звідси, проблема фізичної та економічної доступності продуктів харчування для населення загострюється, а в окремих регіонах залишається не вирішеною. По-третє – інтенсивний розвиток біоенергетики – галузі, яка тісно пов'язана із сільськогосподарським виробництвом, що зумовлює кардинальний перегляд країнами-експортерами структури посівних площ в бік "паливних" культур. По-четверте – зниження рівня світових запасів продовольства, зокрема, зумовлене попередніми факторами. У контексті зазначених тенденцій та з урахуванням глобалізації світового господарства можна зробити висновок, що виробництво аграрної продукції та продовольства втрачає свою національну ізольованість і така ситуація, в цілому, може задовольняти як виробника, так і споживача.

Сучасний стан розвитку ринку агропромислової продукції в Україні можна розглядати як досить стабільний. Про це свідчать у цілому позитивна статистика обсягів виробництва основних видів продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції, а також висока інвестиційна привабливість харчових і переробних галузей економіки.

При визначенні проблеми державного регулювання аграрної сфери, пропонуємо критерієм ефективності досліджувати оптимальність функціонування органів державного регулювання галузі з точки зору максимального використання ними стимулів ринкового механізму. Проблема обчислення оптимальності функціонування органів державного регулювання є досить складною.

Основними завданням в сфері регулювання внутрішнього попиту на продовольчі товари є забезпечення раціональних норм споживання основних продовольчих товарів населенням з різним рівнем достатку з метою підтримки здоров'я населення України. Обираючи механізми реалізації цих завдань слід врахувати те, що харчові продукти відносяться до сфери первинних потреб населення, що передбачає їх щоденне нормоване споживання і зумовлює низьку цінову еластичність на основні продовольчі товари. Виходячи з цього засоби державного регулювання внутрішнього попиту на продовольчі товари є зростання доходів населення мають передбачати: дії, спрямовані на зростання доходів населення; різні форми компенсації частини витрат на харчування для окремих категорій населення з низьким рівнем доходу; заходи зі зниження та стабілізації цін на продовольство; інформування населення про стан продовольчого ринку та безпечність харчових продуктів; інформаційно-просвітницька робота з формування у населення уявлень про здорове харчування; розвиток системи контролю якості, продовольчих товарів, що реалізуються та захисту прав споживачів.

Регулювання внутрішньої пропозиції має на меті її зростання та поліпшення структури відповідно до потреб населення, гарантування продовольчої безпеки та продовольчої незалежності країни. зростання внутрішньої пропозиції

продовольчих товарів може бути досягнуто завдяки: державній підтримці вітчизняних виробників продовольства; підвищенню інвестиційної привабливості агропродовольчої сфери шляхом надання державних гарантій виробникам та інвесторам; раціоналізації інституціональної структури ринку продовольства; розвитку системи інформаційного забезпечення суб'єктів ринку. Засоби стимулювання внутрішньої пропозиції продовольства включає заходи бюджетної підтримки (позички, компенсації, дотації, лізинг), пільгове оподаткування, субсидування розвитку виробничої інфраструктури, страхування, закупівельні та товарні інтервенції, здійснення регіональних програм, тощо [9]. При розробці перелічених заходів держава повинна враховувати з одного боку те, що дефіцит продовольства в країні може призвести до соціальної напруженості, а з іншого боку, що залежність країни від імпорту продовольства робить її вразливою до впливу країн постачальників і ситуації на світовому ринку продовольства. Тому відбір інструментів регулювання зовнішньої пропозиції продовольчих товарів має здійснюватися після попередньої оцінки їх можливого впливу на стан продовольчої безпеки країни.

На сучасному етапі євроінтеграційного розвитку, коли Україна переживає структурні ринкові перетворення, що мають на меті формування відкритого економічного простору та глобальну інтеграцію до міжнародної спільноти, постає нагальне питання щодо реальної оцінки стану та можливостей держави, які в майбутньому визначать напрям розвитку та зможуть забезпечити конкурентні переваги завдяки використанню переваг агропромислового виробництва та спеціалізації на світовому аграрному ринку.

Отже, на сьогодні держава намагається створити всі необхідні умови для нормального функціонування агропромислової сфери. Крім того, при формуванні механізму регулювання слід пам'ятати про багатофункціональну роль агропродовольчої сфери, значення якої є значним не тільки в питанні забезпечення населення харчовими продуктами і підтримці продовольчої безпеки, але і в вирішенні ряду інших, не менш серйозних проблем: зайнятості, соціального і економічного розвитку, збереження земель і природних ресурсів

тощо. Таким чином, ефективність державного регулювання виробництва і споживання продовольчих товарів в умовах глобалізації визначається оптимальним поєднанням внутрішнього виробництва і експортно-імпортової політики.

Список використаних джерел

1. Дейнеко Л.В., Купчак П.М. Державне регулювання виробництва та споживання продовольчих товарів в умовах глобалізації // «Регуляторні механізми у сфері виробництва та споживання товарів в умовах інтеграційних процесів» Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Миколаїв 2010 – С. 3-7.

2. Єрмак Л.О. Державне регулювання економіки в контексті продовольчої безпеки // «Регуляторні механізми у сфері виробництва та споживання товарів в умовах інтеграційних процесів» Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Миколаїв 2010 – С. 66-68.

3. Експорт та імпорт продукції аграрного сектору України: стан та тенденції / [Кваша С. М., Власов В. І., Кривенко Н. В. та ін.] ; за ред. С. М. Кваші. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 80 с.

4. Ходан І. В. Державна підтримка підприємництва: світовий досвід загального та особливого / І. В. Ходан // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 8 (123). – С. 36 – 42.

5. Мазур Г. Ф. Удосконалення механізму державного регулювання та стимулювання розвитку агропромислового виробництва / Г. Ф. Мазур // Економіка АПК. – 2013. – № 2. – С. 21 – 25.

6. Пасхавер Б. Й. Основні проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва / Б. Й. Пасхавер, Л. В. Молдаван, О. В. Шубравська // Економіка АПК. – 2012. – № 9. – С. 3 – 9.

7. Дейнеко Л.В., Купчак П.М. Державне регулювання виробництва та споживання продовольчих товарів в умовах глобалізації / Л.В. Дейнеко, П.М. Купчак– Миколаїв, 2010. – С. 3–7.